

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle vuoden 2020 toiseksi lisätalousarvioksi (HE 43/2020 vp)

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöltä kirjallista lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Etuusmenot

Koronaviruspandemia ja sen aiheuttamat rajoitustoimenpiteet ovat johtaneet tilanteeseen, jossa erityisesti yksityisen sektorin taloudelliset toimintaedellytykset sekä työn tarjoamisen mahdollisuudet ovat romahtaneet lyhyessä ajassa. Tämä on johtanut varsinkin lomautusten poikkeukselliseen kasvuun. Myös kuntasektorilla on ilmoitettu lomautustarpeista, samoin kuin valtionyhtiöissä ja yliopistoissa. Edellä mainitulla kehityksellä on ollut yllättävän nopeat ja suuret vaikutukset työllisyystilanteeseen.

YT-neuvotteluiden piirissä oli 7.4.2020 yli 375 000 henkilöä. Koronan takia työ- ja elinkeinotoimistoihin oli ilmoittautunut tai ilmoitettu lomautetuksi tai kokonaan työttömäksi 6.4.2020 mennessä arviolta 112 000 henkilöä. Yhteistoimintalain piirissä ovat vain sellaiset työnantajat, joiden palveluksessa on vähintään 20 työntekijää. Kun huomioidaan tätä pienemmät yritykset, niin lomautusuhkan alla on vielä enemmän henkilöitä. Poikkeuksellisessa tilanteessa todennäköisesti myös kunnat ja kuntayhtymät joutuvat lomauttamaan ja irtisanomaan työntekijöitään. Tuoreen KT Kuntatyönantajan kyselyyn saatujen vastausten mukaan kunta-alan lomautusten tai palkanmaksun keskeyttämisen piiriin jää lähes 30 000 ihmistä. Jos suuntaus on sama kunnissa ja kuntayhtymissä, jotka eivät vastanneet kyselyyn, henkilömäärä voi olla tätä korkeampi.

Työ- ja elinkeinotoimistoista saatujen tietojen mukaan lomautuksista 75 % kohdistuu ansioturvan saajiin ja loput 25 % perusturvan piirissä oleviin henkilöihin. Ansioturvahakemusten määrät ovat jo lähteneet kasvuun monissa työttömyyskassoissa ja on todennäköistä, että hakemusmäärien kasvu tulee olemaan merkittävä.

Lomautettujen ja työttömien määrien näin nopeaan ja yllättävään kasvuun koronapandemian vuoksi ei ole työttömyyskassoissa voitu mitenkään varautua ennakolta. Em. uusi tilanne rasittaa huomattavasti työttömyyskassojen taloutta. Tietoa ei ole myöskään siitä, kuinka kauan poikkeusolot kestävät tai miten ripeästi yhteiskunta, elinkeinoelämä toipuu syvästä taantumasta, mutta oletettavissa on, että työttömyyskassojen etuusmenot tulevat ainakin kuluvan vuoden aikana ylittämään huomattavasti työttömyyskassojen talousarviossa ennakoitua menot ja sitä kautta myös jäsenmaksuilla katettavat menoerät.

Taloudellinen rasite ei kohdistu kaikkiin työttömyyskassoihin samalla tavalla. Tosin niissäkin työttömyyskassoissa, joiden jäsenet eivät joudu työttömiksi välittömästi koronakriisin alussa tai terveydellisen kriisin kestäessä, työttömyysetuusmenot tulevat todennäköisesti nousemaan kriisiaikaa seuraavan taloudellisesti vaikean ajan kestäessä. Esimerkiksi Teollisuuden työttömyyskassa, johon koronakriisin seuraukset kohdistuvat heti kriisin alkaessa, on 6.4.2020 laatimassaan ennusteessaan arvioinut, että vuoden 2020 etuusmenot

tulevat tämän hetken tietojen perusteella vähintään kaksinkertaistumaan viime vuoteen verrattuna. Suurin osa menoista kohdistuu lomautusajan päivärahoihin.

Työttömyyskassojen hallintokulut

Etuushakemusten määrän kasvu edellyttää työttömyyskassoilta poikkeuksellisen rajuja toimenpiteitä, jotta etuusmaksatus saataisiin hoidettua ja työttömien henkilöiden toimeentulo turvattua.

Työttömyyskassojen hallintokuluja tulevat nostamaan:

- henkilöstölisäykset niihin liittyvine sivukuluineen
 - o lisähenkilöstötarve on arviolta satoja henkilöitä kassoissa yhteensä
 - o henkilöstön lisäykseen liittyvät tukipalvelut
- toimitilojen laajennukset
- ICT ja työvälineet (noin 1 500 euroa/rekrytoitu henkilö)
- työttömyyskassojen sisäisten prosessien sujuvoittamistoimet
- viestinnän ja viestintätoimintojen lisääminen
- uudet neuvonta- ja asioimispalvelut ja palveluväylät
- käsittelyjärjestelmiin tehtävät muutokset esimerkiksi työttömyyskassojen toiminnan sujuvoittamiseen liittyvien lainmuutosten vuoksi.

Työttömyyskassojen hallintokulut tulevat lisääntymään kuluvana vuonna vähintään 15 % budjetoidusta. Kassoille on luvattu lisärahoitusta hallintokuluihin 20 miljoonaa euroa. On kyseenalaista, kattaako tämä summa hallintokulujen lisäyksen työttömyyskassoissa.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Niina Jussila
toiminnanjohtaja
050 911 8511
niina.jussila@tyj.fi